

Պժուժք կատարելուց յետոյ բարեշնորհ Վահան վարդապետը բնաբան առնելով հետեւեալ խօսքերը «Ա-րարե՛ք ձեզ զամեն յերկինս, ուր ոչ գոյ մեռնեալս եւ ոչ ցեց ապականե՛» մի համառօտ սրտաշարժ դամբանական ճառ ասաց, որով ցոյց տուեց թէ՛ ինչպէս հանգուցեալը հետեւելով Քրիստոսի այդ պատուերին միշտ հետամուտ է եղել առաքինի եւ ազգային գործերին, մոռանալով իւր անձնական օգուտները եւ ապրելով միշտ եւ մեռնելով աղքատութեան մէջ։ Թաղման հանդիսին ներկայ էին համարեա Փարիզի բոլոր հայերը թէ՛ արք եւ թէ՛ կանայք, ներկայ էին նաեւ Տաճկաստանի ղեսպանատան առաջին բարժուղարը, Պարսկաստանի զինուորական նախարարի օգնական զօրապետ հայազն Զանկիր խանը, Վսեմափայլ Օտեան Էֆէնտին, եւ քանի մի նշանաւոր Գաղղիացիք։ — Բոլորի ուշադրութիւնը գրաւեց այն հանգամանքը որ՝ Մուրատեան վարժարանում նստող Մխիթարեան Աբրահամ եւ Աթանազիոնէս վարդապետները, որք հրաւիրուած էին առանձին տոմսակով, ներկայ չէին թաղման ժամանակ. կասեն թէ իբր հրաման խնդրել են Փարիզի Արքեպիսկոպոսից, բայց նա արգելել է. ահա մեր լուսաւորեալ Մխիթարեանների զգուշիկ կրօնամոլութիւնը։

Մի սեւազգեստ կառք ամպհովանով եւ հինգ այլ սեւազգեստ կառքերը, նաեւ մի քանի սովորական կառքերը կազմումէին հանգուցելոյ յուղարկաւորութեան հանդէսը. զազաղի վերայ սփռած պատուական շուրջառը զրաւումէր բազմաթիւ փողոցների խուռնանցուղարձ անողների ուշադրութիւնը եւ հետաքրքրութիւնը։ Մարմինը ամփոփուեցաւ Փարիզի նշանաւոր Պէրլաշէզ անունով գերեզմանոցում։ Գերեզմանի վերայ երիտասարդ ուսանող Պարոն Պէյլերեանը ասաց մի համառօտ, բայց շատ սրտաշարժ ճառ, որը վերջաբանեց այսպէս. «Տասն օր, պարոններ, զիշեր եւ ցերեկ, սոյն արժանայիշատակ հանգուցելոյ անկողնի մօտ էի. եւ սա մինչեւ իւր վերջին շունչն կրկնումէր թէ՛ ես այլ բան չունիմ կտակելու ազգին բաց ի Մուրատեան վարժարանէն, եւ խնդրումեմ ազգէն եւ նորա Հայրապետէն, որ այդ վարժարանին կենդանութիւն տան եւ մխիթարեն ազգի որք եւ աղքատ մանուկների վիճակը եւ Սամուէլ Մուրատի յիշատակը »։

Այսպէս ուրեմն այս բազմապատակ եւ բազմադիւն մշակը նուիրելով իւր 97ամեայ գործունէութիւնը ազգին, կնքումէ իւր վերջին վայրկեանը դարձեալ ազգի վերայ մտածելով։ Տեսնենք երբ կը կատարուի յիշեալ սուրբ եւ վսեմ կտակը։

Աւարտելով սոյն տխուր նամակը, հարկաւոր եմ համարում յիշել որ՝ Փարիզի գերեզմանատունները այնպէս լի են, որ այժմ գերեզմանատեղը ծախումէ բաղաբն մի որոշեալ ժամանակով, որոյ լրանալուց յետոյ մարմինը հանումեն եւ ուղարկումեն քաղաքից հեռաւոր տեղեր, այնտեղ թաղելու համար։ Հանգուցեալ Սարգիս վարդապետի գերեզմանը զնուեցաւ տասը տարի ժամանակով։ . . .

Վերջում հարկաւոր է հրապարակական շնորհակալութիւն յայտնել Պ. Պէյլերեանին, Պ. Թիւյսիւզեանին, եւ մանաւանդ Պ. Թոթվանեանին, որք մեծ հոգացողութիւն ունեցած են հանգուցեալ Թէոդորեան Սարգիս վարդապետի վերայ թէ՛ հիւանդութեան ժամանակ եւ թէ՛ թաղման կարգադրութեան համար։

* * *

Ի 11 — 25 8-22-1 1877 -2,

Ի Փառէշ :

ԲԱԳՐԱԵԻՆԳԻ ԶԻ ԼԵՅՐ.

Արգէն մերագնէից յայտնի է՝ որ Բագրեւանդ գաւառի (Ալաշկերտ, Հ. — Պաեազիտ եւլն.) 14 — 18ի չափ գիւղորայիցմէ հատուածեալ եւ այս կողմերս բերուած են՝ որքան ստուգել կարելի եղաւ՝ 5-600 տուն Հայեր, եւ բոլորը աղետալի եւ թշուառ գրութեան մէջ կտաքնապին եւ ծայրագոյն յուսահատութեան հասած կհեծեն դառնապէս։

Թողումք նոցա տնաւերեալ վիճակը՝ եւ ստացուածոց ու ապրանաց յափըշտակուիլը, յիշեմք միայն բազմաց՝ իւրեանց բազմաթիւ սիրելիներէն զըրկուի-

լը, ի ճանապարհին . . . կրած անձ-
նական կորուստները՝ այնպէս որ ո-
մանք մինչեւ անգամ չգիտեն թէ ինչ
եղած են՝ ո՞վ թէ կենդանի են իւրեանց
ծնողք՝ կամ որդիք՝ կամ ամուսինք եւ
կամ վերջապէս այս ու այն ազգականքը
եւ մինչեւ ցայսօր մէկ մասը մանաւանդ
մանկունք ի օթոյ՝ յանձրելոյ եւ եղա-
նակաց վատ ազդեցութենէն՝ նաեւ ու-
րիշ շատ պատճառներէն վտանգուելով՝
այլ եւ այլ հիւանդութեամբ մահուան
զոհ գնացած են եւ բաւական տուներ
խսպառ ջնջուած։ Աւելցուցէք սոցա վե-
րայ նաեւ յառաջակայ ձմեռնային ժա-
մանակը, յորում բնակարանէ՝ ուտելիքէ՝
հագուստէ եւ ծածկելիքէ զուրկ մնա-
լով՝ անսովորական կամ նոր օգոց ներ-
քեւ՝ չգիտեմք թէ քանի անձինք պիտի
յաջողին կենդանւոյն հասանել եւ ող-
ջունել 1878ի գարունը։

Սրտածմիրիկ եւ աղետարշ վիճակ . . .

Աւտի վեհ. Հայրապետ Աղգիս ամեն
կարեւոր եւ անհրաժեշտ օգնութիւնքը
մատակարարել տալով ի Մայր Աթոռոյ
ատոյ ինպատու եւ ի մխիթարութիւն յի-
շեալ գոթաղի Հայոց՝ Իւր սիրելի որ-
դւոց, նաեւ Սինօքի միջոցաւ յատկա-
պէս հրամաններ եւ հրահանգներ գրել
տուաւ Գեր. Առաջնորդաց՝ Թեմ. Ատե-
նից եւ Հոգեւ. Կառավարութեանց, որ-
պէս զի այժմէն հանգանակութեանց
ստորագրութիւններ բանան, քաղաք-
ներում գրամ՝ իսկ գիւղերում ցորեան
(կամ այլ բերք՝ յետոյ ցորենով փոխա-
րինելոյ համար) հաւաքեն, որ յառա-
ջակայ ձմեռում մատակարարուի վերո-
յիշեալ գոթաղներուն եւ կենսական

պիտոյքը հոգացուին. եւ եթէ նպատան
արդիւնաւոր լինի՝ նաեւ նոցա ապագա-
յի համար մտածելով՝ գործիքներ եւ
երկրագործական այլ պատրաստու-
թիւնք եւ անասունք պիտի հոգացուին,
ըստ որում բազմաց անասունքն եւս
կոտորուած կամ յափշտակուած են . . .

Ասկէց զատ՝ Ապարանու, Նոր - Պաեա-
ղիտի՝ Ծաղկաձորոյ եւ այլ տեղեաց գոր-
ծակալութեանց Սինօքէն հրամանա-
գրուեցաւ, զի յիշեալ թշուառ մերաղ-
նեայքը ըստ կարելւոյն մխիթարեն եւ
Հայոց տուներում պատսպարեն՝ մինչեւ
ցնոր անօրէնութիւն։

Արդ սիրելի ազգայնոց կմնայ մեր
այսպիսի թշուառ եղբայրներուն՝ ըստ
իւրաքանչիւր կարեաց օգնելոյ համար
աջակցել մեր Ազգային վարչութեան
եւ նպաստներ առատաձեռնելով՝ մխի-
թարել Բագրեւանդցի Հայերը։

Ողորմութիւնքը կամ նպաստները
ուղղակի Սինօքին պէտք է հասնին, որ
եւ ի ժամանակին արժանը կտնօրինէ։

Ա. Ա. Զ. Ն. ՈՐ. Գ. Ա. Ն. Փ. ՈՒ. Ա. Ն. ՈՐ. Գ.

Արժ. Ստեփան վարդապետ Մխիթա-
րեանց Պետ. եւ Նոր - Նախիջեւանի վի-
ճակին Առաջնորդական Փոխանորդ կար-
գեցաւ ի տեղի Սարգիս վարդապետի
Տէր - Գասպարեանց։

Պ. Գ. ՈՒ. Թ. ՈՒ. Լ. Ի.

Թ. Լ. Ի. (Թ. Լ. Ի. Լ. Ի.) գաղղիական լրագրի
խմբագիրներէն մին եւ յատուկ թըղ-
թակիցը եղող Մեծ. Պ. Շարլը տը Գու-

թուլի — որ ներկայ պատերազմական գործողութեանց վերայ տեղեկութիւնք քաղելոյ եւ հաղորդելոյ համար այս կողմերս եկած է, այսր ի Ս. Էջմիածին եւս հանգիպելով — Դ. հարկէն ռուբլի նուրբեց ի նպատակ ձեմարանի Մայր Աթոռոյս:

Յիշեալ աղնիւ Գաղղիացի բաւական հետաքրքիր է եւ կջանայ պատմական եւ վիճակագրական հարուստ տեղեկութիւնք հաւաքել:— Իւր թարգմանն է Ագուլեցի Պ. Յովհաննէս Ապիւեան:

Եւսեան վրայօր ալ ծանօթութիւն մը տրուեցաւ այս վերջին տարւոյս վերջին քառորդին մէջ, այն մտօր որ խանութի երես դնացող տղայք բիշ մը հաշիւ բռնելու տեղեկացած ըլլան: Նոյնպէս եւ օրիորդք տնական ծախքերուն հաշիւները կարենան բռնել զիտնալ, բայց հարկաւ ասանց բոլորն ալ համառօտ կերպով իրրեւ սկսիւնք մը եմէ զարոցը ունենայ միջոց բաժին մ'ալ աւելցունելու՝ հարկաւ աւելի օգտակար կըլլայ: Բայց աշակերտք գոնէ 8 կամ 10 անձինք մնացած պիտի ըլլան:

Ահա երեք տարուայ բաժնուած ծրագրին իւրաքանչիւր տարւոյն

Աղիւսակներ:

ՍԻՄՅԷՐԱՊՈՒՈՅ ՀԱՅՈՅ ԾԽ. ԳՊՐՈՅ

ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ:

Թախանձանօք խնդրուած է հետագայի հրատարակութիւնը:

ԽԻՇԻՐԻՆԷՆ ԱՐԱՐԱՏ ԱՄՍԱԳՐՈՅ:

Տեղւոյս աղայինք, ինչպէս որ ուրիշ շատ տեղեր, չնայելով դպրոցին ուսման պարբերական միջոցին աւարտելուն, զաւակները կառնուն դպրոցէն ո՛ր եւ իցէ ժամանակ, կամ ուրիշ դպրոց կիրկեն եւ կամ կրպակի առջեւ կուտան, եւ այն ելող աշակերտաց աղջուկեան եւ կրօնի վերայ ստացած տեղեկութիւնները անկատար կ'սնան եւ սովորածներն ամբողջութիւն չունենալով բիշ ժամանակէն կ'մոռցուին: Այս պակասութեան կերպով մը առջեւը առնելու մտօր կամեցանք ուսման պարբերական միջոցը կարճացնել. երեք տարի ժամանակի վերայ բաժնեցիներ Հոգեւոր իշխանութեան մեզի տուած Հրահանգի մէջի առարկաները, որոնք աղիւսակը այս տեղեկութեան հետ կ'հրատարակուի: Եւ 1874ին Սեպտեմբեր մէկէն նոյն ծրագրով սկսեցինք շարունակել, փորձը յայտնի ցուցուց որ այս մեր արած բաժանմունքը բաւական եղաւ, միայն բնական պատմութեան առանձին դասատուութիւնը չեղաւ դասատետրը չունենալով, բայց ընթերցանութեան ժամանակ թաւական տեղեկութիւններ տրուեցան. հաշուակա-

ԱՄՍԱԳՐԻ ԿՐԻ, ԿՐԻՆ ԷՄԺԷ:

1. Այրուրենէն սկսեալ կարգալ որչափ եւ կարելի է անսխալ, եւ զրել նոյնպէս անսխալ բայց ծանր եւ զրաժնուն վայելչութեանը չնայելով:

2. Ուղղագրութեան բանի մը պարզ եւ հասարակ կանոնները սովորեցնել եւ ուղղագրել նախ բառեր եւ ապա խօսքեր:

3. Կարգացածին հարցմամբ պատմել տալ որչափ եւ կարելի լինի, որով կսովորին եւ հասկընալու կերպով կարգալ:

4. Մտաւոր թուարանութիւն, ամենապարզ խնդիրներ լուծել եւ յետոյ ճանաչել տալ թէ ինչ գործողութեամբ է իրենց լուծածը:

5. Համրիչի վերայ թիւեր կարգալ եւ համրիչ ձգել բայց ծանր: Իսկ յետ կէս տարւոյն հաղարաւոր թիւեր կարգալ եւ զրել:

6. Ռուսերէն կարգալ եւ զրել այրուրենէն սկսեալ վերի ընթացքով:

ԱՐԷՐԵՐԻ ԿՐԻ, ԴՂԷՆ ԷՄԺԷ:

1. Հայերէն ընթերցանութիւն առողանութեամբ՝ ոչ այնչափ ցած եւ ոչ այնչափ ծանր. բռն, ստորակետ, միջակէտ եւ վերջակետներուն ներգործութիւնները զիտնալ եւ ըստ այնմ կարգալ:

2. Ուղղագրութեան կանոններ եւ ուղղագրութիւն, եւ գերականութեան բանի մը պարզ կանոններ: